

Melkveebedrijven moeten regelmatig laten zien dat hun melk geproduceerd wordt door gezonde koeien. Dat kan door viermaal per jaar de dieren te laten inspecteren door de dierenarts (periodiek bedrijfsbezoek PBB) of door deelname aan de Continue Diergezondheidsmonitor (CDM). Sinds 2014 is er voor leden van FrieslandCampina een derde optie: Koe-Kompas. **Gertjan Hooymans** heeft goede ervaringen met deze methode.

Koe-Kompas brengt sterke en zwakke punten in kaart

Dierenarts Simone Breukelman haalt in de ligboxenstal van Gertjan Hooymans haar hand door een drinkbak en ruikt vervolgens aan het water. "Fris", concludeert ze. Wel wijst ze nog even op de bodem van de bak. "Kijk, daar liggen wat te veel resten graskuil en maïs. Drinkbakken moeten regelmatig schoongemaakt worden, het liefst een keer per twee weken. Dat garandeert een goede opname van water. En alleen dan zullen koeien optimaal produceren." Gertjan Hooymans, melkveehouder in Schipluiden (Zuid-Holland), knikt. "Ik heb de bakken pas nog schoongemaakt. Maar voor je het weet, ligt de bodem weer vol." Ook hij ruikt nog even aan het water. "Niks mis mee, dit durf ik zelf ook nog wel te drinken", oordeelt hij, met een glimlach.

Zeven onderdelen

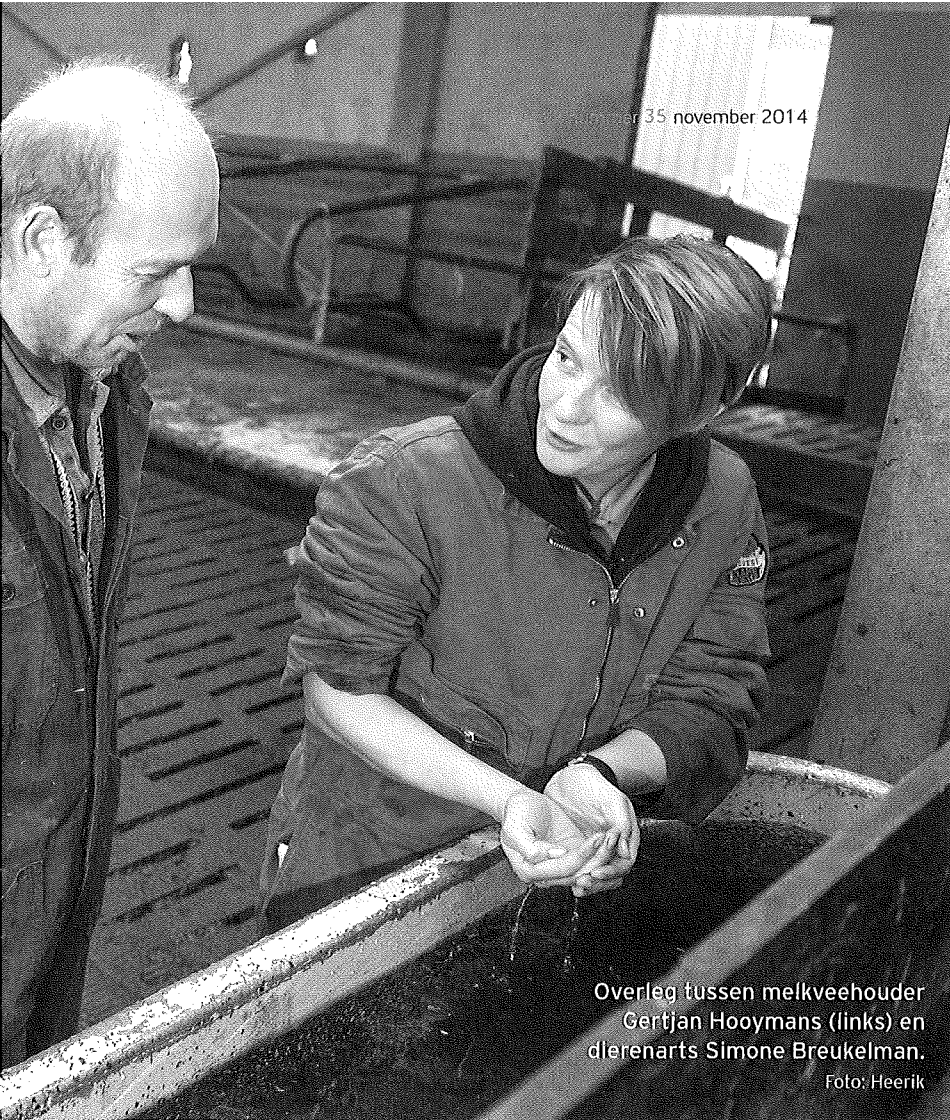
Breukelman bezoekt Hooymans in het kader van Koe-Kompas. Op zeven onderdelen houden Breukelman en Hooymans samen de bedrijfsvoering tegen het licht: 'Voeding en water', 'Melken', 'Huisvesting', 'Dierenwelzijn', 'Werkroutines', 'Dierziekten' en 'Jongvee-opfok'. Op ieder thema kunnen melkveebedrijven maximaal vijf punten scoren. Het streven is dat deelnemende bedrijven op alle zeven thema's drie punten of hoger scoren. "Feitelijk is Koe-Kompas een risico-analyse waarbij 1 punt 'risicovol' betekent en 5 punten 'risico-arm'", vertelt Breukelman.

Koe-Kompas is gebaseerd op waarnemingen van dierenarts en melkveehouder en op gegevens die de melkveehouder zelf aanlevert. Koe-Kompas legt systematisch de sterke en zwakke punten van een bedrijf bloot, keurig vastgelegd in een handzaam rapport, inclusief concrete adviezen. Na zes maanden bezoekt de dierenarts het bedrijf weer. Dan worden de genomen maatregelen geëvalueerd en wordt een nieuw Koe-Kompas opgesteld. "Koe-Kompas stimuleert melkveehouders om steeds weer nieuwe stappen te zetten", legt Breukelman uit.

Volwaardig alternatief

Sinds 2012 beschouwt de Nederlandse zuivelindustrie Koe-Kompas als een volwaardig alternatief voor Continue Diergezondheidsmonitor of het periodiek bedrijfsbezoek PBB (viermaal per jaar, door de dierenarts). Melkveehouders van FrieslandCampina kunnen sinds 2014 deelnemen aan Koe-Kompas. Gebruikers mogen het PBB achterwege laten. Ook is het bedrijfsgezondheidsplan (BGP) een integraal onderdeel van Koe-Kompas. Breukelman: "Het PBB vindt viermaal per jaar plaats en is eigenlijk niet meer dan een momentopname. Koe-Kompas daarentegen biedt echt managementinformatie." Ook een vergelijking met de Continue Diergezondheidsmonitor (CDM) valt wat Breukelman betreft uit in het voordeel van Koe-Kompas. "CDM haalt veel informatie uit

Overleg tussen melkveehouder Gertjan Hooymans (links) en dierenarts Simone Breukelman.

Foto: Heerik

Je ziet met Koe-Kompas in één oogopslag waaraan je moet gaan werken

Hooymans meer aandacht verdiende. "Daar heb ik vervolgens serieus werk van gemaakt: ik heb in een bestaande schuur een nieuw onderkomen gerealiseerd. En ik ben ook overgeschakeld op een andere krachtvoersoort. De dieren doen het nu een stuk beter." Andere adviezen van zijn dierenarts zijn wat lastiger te realiseren. "Ik voer bijvoorbeeld tijdens het melken mijn kalveren. Dat levert minpunten op bij Koe-Kompas, omdat je volgens Koe-Kompas van jong naar oud moet werken, en niet andersom. Maar die werkwijze pas ik al heel lang toe en dat verander je niet zo gemakkelijk."

Alle relevante onderdelen

Ook Breukelman is enthousiast over Koe-Kompas. "Koe-Kompas dwingt je als dierenarts om alle relevante onderdelen van de bedrijfsvoering na te lopen. Wanneer ik in het kader van Koe-Kompas een bedrijf bezoek en ik zie dikke hakken of bulten in de nek, dan kijk ik meteen naar het comfort in de stal. De boxen zijn dan vaak te klein, het voerhek te krap of het ligbed niet zacht genoeg." Breukelman is niet bang dat op een gegeven moment met Koe-Kompas alle zwakke punten wel eens aan bod zijn geweest. "Omstandigheden kunnen snel veranderen: een bedrijf kan plots geconfronteerd worden met bepaalde problemen. Met Koe-Kompas houd je voortdurend de vinger aan de pols."

CDM, PBB en Koe-Kompas

Om aan te tonen dat hun dieren gezond zijn, kunnen melkveehouders van FrieslandCampina kiezen uit drie systemen: Continue Diergezondheidsmonitor (CDM), het periodiek bedrijfsbezoek (PBB) en Koe-Kompas.

Volgens Geert Hegen, teammanager Backoffice bij FrieslandCampina, is CDM het meest populair: 65 procent van de melkveehouders maakt hier gebruik van. Een kleine 35 procent laat iedere drie maanden de dieren controleren door de dierenarts via het PBB. Naar schatting veertig bedrijven hebben gekozen voor Koe-Kompas, waarbij de dierenarts tweemaal per jaar op bezoek komt en een rapport opstelt. Hegen noemt de deelname aan Koe-Kompas 'vrij bescheiden'. Een obstakel is wellicht het feit dat met Koe-Kompas de status Excellent binnen Focus planet niet haalbaar is. Hegen: "Wanneer de leden akkoord gaan met het vernieuwde Focus planet, is dat vanaf 2015 niet meer aan de orde. Ik verwacht dat daardoor de belangstelling voor Koe-Kompas zal toenemen."

bestaande managementsystemen en kijkt vooral naar het verleden. Met Koe-Kompas gaan dierenarts en melkveehouder samen de stal in. Op die manier wordt bedrijfsblindheid voorkomen. En het instrument kijkt vooral vooruit." Over het tijdsbeslag zegt Breukelman: "Het invullen vraagt de eerste keer wat meer tijd. Maar de vervolfbezoeken kunnen vrij vlot verlopen, zeker wanneer de veehouder zijn administratie op orde heeft. Dan ben ik meestal binnen anderhalf tot twee uur klaar."

Dieren doen het nu beter

Breukelman heeft inmiddels veel ervaring met Koe-Kompas. "Zo'n dertig melkveebedrijven in onze praktijk werken er mee." Ook Hooymans maakt al langer gebruik van Koe-Kompas. "Het systeem is ontwikkeld door dierenartsen en vervolgens hebben hier in Midden-Delfland en in Drenthe pilots gedraaid." Het systeem spreekt Hooymans erg aan. "Koe-Kompas zet alle scores heel overzichtelijk in een zevenhoek (heptagram). Je ziet in één oogopslag waaraan je moet gaan werken." Uit eerdere rapportages bleek dat de jongvee-opfok op het bedrijf van